

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ ખાતેની ગુજરાતની ઉચ્ચ અદાલતમાં

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલેકેશન નંબર ૯૦૨૭/૨૦૨૪

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રીમતી મૌના એમ. ભટ્ટ

=====

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર	હા.	ના.
	હા.	

=====

યુસુફ મહેમૂદખાન પઠાણ

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય

=====

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર નંબર ૧ વતી શ્રી શ્યામ એમ. શાહ (૧૧૩૪૮) માટે શ્રી યતિન
ઓઝા, વરિષ્ઠ વકીલ

અરજદાર નંબર ૧ વતી શ્રી જય એસ. શાહ (૭૨૪૪)

સામાવાળા નંબર ૧ વતી સુશ્રી સુમન મોટલા, એ.જી.પી.

સામાવાળા નંબર ૨ વતી નાણાવટી એન્ડ કંપની (૭૧૦૫) માટે મૌલિક
નાણાવટી

=====

કોરમ: માનનીય શ્રીમતી ન્યાયમૂર્તિ મૌના એમ. ભટ્ટ

તારીખ: ૨૧/૦૮/૨૦૨૫

મૌખિક ચુકાદો

૧. રૂલ પર તુરંત જ કાર્યવાહી કરવી. વિદ્વાન એ.જી.પી. શ્રીએ સામાવાળા
નંબર ૧ વતી અને વિદ્વાન વકીલ શ્રી મૌલિક નાણાવટીએ સામાવાળા નંબર ૨
વતી નોટિસ/રૂલની બજવણી સ્વીકારી છે.

૨. આ અરજી તારીખ ૦૬/૦૬/૨૦૨૪ ના નોટિસ/આદેશ (પરિશિષ્ટ ૬/૧ પાના નંબર ૨૦) ને રદ બાતલ કરવાની માંગણી સાથે દાખલ કરવામાં આવી છે, જે મુજબ, સામાવાળા નંબર ૨ – વડોદરા મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન (વીએમસી) ની અરજદારની તરફેણમાં વિવાદિત પ્લોટ ૯૯ વર્ષના ભાડાપટ્ટે, કોઈપણ જાહેર હરાજી વિના ફાળવવાની દરખાસ્તને ફગાવી દેવામાં આવી છે. તારીખ ૦૬/૦૬/૨૦૨૪ ના આદેશ હેઠળ, વડોદરા મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનને વિવાદિત પ્લોટ પરથી તાકીદે અતિક્રમણ દૂર કરવા માટે જરૂરી કાર્યવાહી કરવાના નિર્દેશો પણ આપવામાં આવ્યા હતા. અરજદાર રાજ્ય સરકાર દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૦૯/૦૬/૨૦૧૪ ના આદેશ પરિશિષ્ટ આર/૧૧ પાના નંબર ૬૧ ને પણ રદ કરવાની પ્રાર્થના કરે છે. તારીખ ૦૯/૦૬/૨૦૧૪ ના પત્ર દ્વારા, વડોદરા મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનને જાણ કરવામાં આવી હતી કે જાહેર હરાજી વિના વિવાદિત પ્લોટ અરજદારને ૯૯ વર્ષના ભાડાપટ્ટે આપવાની તેમની દરખાસ્ત નામંજૂર કરવામાં આવી છે.

૩. અરજદાર વતી વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલશ્રી ચતીન ઓઝા, જેમને વિદ્વાન વકીલશ્રી એસ.એમ.શાહ અને મિ. જય એસ. શાહ દ્વારા સહાય કરવામાં આવી હતી, તેમની દલીલો સાંભળવામાં આવી. સામાવાળા નં. ૧ વતી વિદ્વાન

એજીપી સુશ્રી સુમન મોટલા અને સામાવાળા નં. ૨ વતી વિદ્વાન વકીલશ્રી મૌલિક નાણાવટીની દલીલો સાંભળવામાં આવી.

૪. વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી ઓઝાએ રજૂઆત કરી હતી કે તારીખ ૦૬/૦૬/૨૦૨૪ નો આદેશ અને તારીખ ૦૮/૦૬/૨૦૧૪ નો પત્ર ભૂલભરેલા, અન્યાયી અને ગુજરાત પ્રોવિન્શિયલ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન એક્ટ, ૧૯૪૯ (જી.પી.એમ.સી. એક્ટ) ની જોગવાઈઓથી વિપરીત છે. હકીકતોનો સંદર્ભ આપતા, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલએ રજૂઆત કરી કે અરજદાર લોકસભાના બહેરામપુરા મતવિસ્તારનું પ્રતિનિધિત્વ કરતા સંસદ સભ્ય છે. અરજદાર આંતરરાષ્ટ્રીય અને ફર્સ્ટ-ક્લાસ ક્રિકેટમાં વર્લ્ડ કપમાં ભાગ લઈને દેશનું પ્રતિનિધિત્વ કરી ચૂકેલા શ્રેષ્ઠ ખેલાડી છે. વિવાદિત પ્લોટ રહેણાંક હેતુ માટે અનામત રાખવામાં આવેલ પ્લોટ છે જે મોજે તાંદલજા, ટી.પી. સ્કીમ નંબર ૨૨, ફાઈનલ પ્લોટ નંબર ૯૦, આંગણ સોસાયટીની પાસે, શુભમ પાર્ટી પ્લોટની સામે સ્થિત છે, જેનું માપ ૯૭૮ ચોરસ મીટર છે (ત્યારબાદ જેને “વિવાદિત પ્લોટ” તરીકે ઓળખવામાં આવશે). વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલએ રજૂઆત કરી કે તારીખ ૦૩/૦૩/૨૦૧૨ ના રોજ, અરજદારે વિવાદિત પ્લોટની ફાળવણી માટે સામાવાળા નંબર ૨ ને અરજી/રજૂઆત કરી હતી. પ્લોટની ફાળવણી માટે આવી અરજી કરવાનું કારણ તેનું સ્થાન હતું કારણ કે જે

પ્લોટની અરજદાર માંગણી કરી રહ્યા છે તે તેમના બંગલાની અડીને આવેલો છે. તેથી, પોતાની અને પરિવારના સભ્યોની સુરક્ષાને ધ્યાનમાં રાખીને તારીખ ૦૩/૦૩/૨૦૧૨ ના રોજ રજૂઆત કરવામાં આવી હતી અને આ બાબત અરજીની સામગ્રી પરથી સ્પષ્ટ થાય છે. પ્લોટ ૯૭૮ ચોરસ મીટર જમીન ધરાવે છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે તારીખ ૦૩/૦૩/૨૦૧૨ ની અરજદારની રજૂઆત/અરજીના અનુસંધાનમાં, મૂલ્યાંકન કરવામાં આવ્યું હતું અને તે મુજબ, અરજદારને પ્લોટની ફાળવણી માટે વડોદરા મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનની સામાન્ય સભામાં દરખાસ્ત મોકલવામાં આવી હતી. સ્થાયી સમિતિનો તારીખ ૩૦/૦૩/૨૦૧૨ નો ઠરાવ, જે અરજદારને પ્લોટ ફાળવવાની દરખાસ્તનો સંદર્ભ આપે છે, તે પાના નંબર ૩૨-એ પર છે. ત્યારબાદ, વડોદરા મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનની તારીખ ૦૮/૦૬/૨૦૧૨ ની સામાન્ય સભામાં, ઉક્ત દરખાસ્ત મ્યુનિસિપલ કમિશનરને તેમના નિર્ણય અને જરૂરી કાર્યવાહી માટે મોકલવામાં આવી હતી. પરિણામે, પાના નંબર ૩૨-બી પરના પત્ર દ્વારા, અગાઉના આદેશો/ઠરાવોના અનુસંધાનમાં, મ્યુનિસિપલ કમિશનર દ્વારા ઉક્ત દરખાસ્ત રાજ્ય સરકારની મંજૂરી માટે મોકલવાનો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો અને આ અંગેનો પત્ર તારીખ ૨૫/૦૬/૨૦૧૨ (પરિશિષ્ટ આર/પ પાના ૫૩) ના રોજ અરજદારને મોકલવામાં આવ્યો હતો. વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલએ રજૂઆત કરી હતી કે ઉપરોક્ત પત્રવ્યવહાર પરથી એ સ્પષ્ટ થાય છે કે કમિશનરે મંજૂરી માટે રાજ્ય સરકારને દરખાસ્ત મોકલવાનો નિર્ણય

લીધો હતો, તેમ છતાં રાજ્ય સરકારે મંજૂરી આપ્યા વિના તારીખ ૧૮/૦૬/૨૦૧૪ (પાના ૩૨/સી) ના રોજ વડોદરા મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનને ૯૭૮ ચોરસ મીટરનો પ્લોટ અરજદારને ફાળવવાની તેની દરખાસ્ત ફગાવી દેવા અંગે જાણ કરી હતી, જેના કારણે અરજદારને આ અરજી દાખલ કરવાની ફરજ પડી છે.

૪.૧. વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલએ રજૂઆત કરી કે રાજ્ય સરકારનો નિર્ણય તેમજ મ્યુનિસિપલ કમિશનર દ્વારા તારીખ ૨૫/૦૬/૨૦૧૨ ના પત્ર દ્વારા મંજૂરી માટે મોકલવામાં આવેલી દરખાસ્ત બંને ભૂલભરેલા છે કારણ કે જી.પી.એમ.સી. એક્ટની કલમ ૭૯ હેઠળ રાજ્ય સરકારની કોઈ પરવાનગી/મંજૂરી મેળવવાની જરૂર નથી. વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલએ રજૂઆત કરી કે રાજ્ય સરકારને દરખાસ્ત મોકલવાની કાર્યવાહીની શરૂઆત જ ભૂલભરેલી અને જી.પી.એમ.સી. એક્ટની જોગવાઈઓથી વિપરીત હોવાથી; રાજ્ય સરકારનો કોર્પોરેશનની દરખાસ્ત ફગાવી દેતો તારીખ ૦૯/૦૬/૨૦૧૪ નો આદેશ અને અરજદારને જગ્યા ખાલી કરવાનો નિર્દેશ આપતો તારીખ ૦૬/૦૬/૨૦૨૪ નો આદેશ ગેરકાયદેસર હોવાથી રદ થવાને પાત્ર છે. વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલએ રજૂઆત કરી કે તારીખ ૦૬/૦૬/૨૦૨૪ (પાના ૨૦) અને તારીખ ૦૯/૦૬/૨૦૧૪ ના આ બંને પત્રો નીચેના આધારો પર ભૂલભરેલા અને ગેરકાયદેસર છે:

(i) વીએમસીની સ્થાયી સમિતિ દ્વારા તારીખ ૩૦/૦૩/૨૦૧૨ નો ઠરાવ વિચારવિમર્શ બાદ અને બહુમતીથી પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. વીએમસીની સ્થાયી સમિતિના તારીખ ૩૦/૦૩/૨૦૧૨ ના ઠરાવ પરથી એ સ્પષ્ટ થાય છે કે મૂલ્યાંકનકાર દ્વારા સૂચવવામાં આવેલ મૂલ્યાંકન સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું અને એવું નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું કે વિવાદિત પ્લોટ ૯૯ વર્ષ માટે અરજદારને ફાળવવામાં આવશે. આ હકારાત્મક નિર્ણય લીધા પછી, તારીખ ૦૮/૦૬/૨૦૧૨ ના રોજ સામાન્ય સભામાં અરજદારની દરખાસ્ત સ્વીકારવાનો બીજો આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. સામાન્ય સભાનો તારીખ ૦૮/૦૬/૨૦૧૨ નો ઠરાવ (પરિશિષ્ટ આર/૪ પાના પર) તેના અગાઉના તારીખ ૩૦/૦૩/૨૦૧૨ ના ઠરાવનો સંદર્ભ આપે છે. તદનુસાર, એકવાર સામાન્ય સભામાં ઠરાવ પસાર થઈ ગયા પછી, તે બહુમતીનો નિર્ણય હતો. ત્યારબાદ, આ અંગેનો પત્ર તારીખ ૨૫/૦૬/૨૦૧૨ ના રોજ અરજદારને મોકલવામાં આવ્યો હતો.

(ii) તારીખ ૨૫/૦૬/૨૦૧૨ ના પત્રનો સંદર્ભ આપતા, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલએ રજૂઆત કરી કે તેની વિષયવસ્તુ પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે મૂલ્યાંકન અને ભાડાપટ્ટાના સમયગાળાનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો. તેમાં ફક્ત

વધુમાં એવો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો કે એકવાર રાજ્ય સરકાર દ્વારા મંજૂરી આપવામાં આવશે, પછી જમીન અરજદારને આપવામાં આવશે. તેથી, એકવાર કોર્પોરેશન (વીએમસી) જે એક સ્વતંત્ર સંસ્થા છે, તેના દ્વારા નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હોય, તો રાજ્ય સરકારને દરખાસ્ત મોકલીને વધુ કોઈ કાર્યવાહી કરવાની જરૂર નથી, કારણ કે રાજ્ય સરકારને મંજૂરી આપવાની કોઈ સત્તા નથી.

(iii) જ્યારે એવો પ્રશ્ન ઉઠાવવામાં આવ્યો કે રાજ્ય સરકારને દરખાસ્ત મોકલવાના તારીખ ૨૫/૦૬/૨૦૧૨ ના નિર્ણયને કેમ પડકારવામાં આવ્યો નથી, ત્યારે વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલએ રજૂઆત કરી કે હકારાત્મક પત્રવ્યવહાર મળ્યો હોવાથી, અરજદાર નારાજ ન હોવાથી તેને પડકાર્યો ન હતો. વધુમાં, જ્યારે જી.પી.એમ.સી. એક્ટની કલમ ૭૯ હેઠળ કોઈ મંજૂરીની જરૂર નથી, ત્યારે વડોદરા મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન દ્વારા લેવામાં આવેલ પગલાં કાયદાની જોગવાઈઓથી વિપરીત હોવાથી કોઈપણ તબક્કે પડકારી શકાય છે. જી.પી.એમ.સી. એક્ટની કલમ ૭૯ (સી) ની ભાષા સ્પષ્ટ અને અસંદિગ્ધ છે, અને જ્યારે તે ગેરકાયદેસર હોય ત્યારે પછીની કાર્યવાહીને પડકારવા માટે કોઈ પ્રતિબંધ નથી.

(iv) વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલએ રજૂઆત કરી કે કલમ ૭૯ મ્યુનિસિપલ મિલકતના નિકાલને સંચાલિત કરતી જોગવાઈઓનો સંદર્ભ આપે છે, જેમાં કલમ (સી) કોર્પોરેશનની મંજૂરીની જોગવાઈ કરે છે અને કોર્પોરેશનની માલિકીની કોઈપણ જંગમ કે સ્થાવર મિલકતને ભાડે આપવા, વેચવા, ઊંચા ભાવે કે અન્યથા તબદીલ કરવા માટે સત્તાઓ સોંપવામાં આવી છે. આમ, જ્યારે કાયદો મ્યુનિસિપલ કમિશનરને પોતાની મુનસફી પ્રમાણે મ્યુનિસિપલ મિલકતનો નિકાલ કરવાની સત્તા આપે છે, ત્યારે રાજ્ય સરકાર પાસેથી કોઈ સંદર્ભ/મંજૂરીની જરૂર નથી અને આ કિસ્સામાં, રાજ્ય સરકારને ભૂલભરેલી રીતે દરખાસ્ત કરવામાં આવી હોવાથી, રાજ્ય સરકારનો નિર્ણય બિનજરૂરી હોવાથી રદ થવાને પાત્ર છે. વધુમાં, એકવાર કાર્યવાહીની શરૂઆત જ રદ થશે, તો તેના પરિણામી આદેશો પણ રદ થવાને પાત્ર છે.

(v). કલમ ૭૯(સી) ની ભાષા પર ભાર મૂકતા, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલએ રજૂઆત કરી કે આ કલમની ભાષા સ્પષ્ટ અને અસંદિગ્ધ છે. તે જોગવાઈનો કોઈ બીજો અર્થ આપતી નથી અને તેથી, જ્યારે કલમની ભાષા સ્પષ્ટ હોય, ત્યારે ઉક્ત જોગવાઈને શાબ્દિક અર્થ આપવો જરૂરી છે. જો ઉક્ત જોગવાઈ વાંચવામાં આવે, તો તે મ્યુનિસિપલ કમિશનરને સંપૂર્ણ મુનસફી આપે છે જેનો આ કિસ્સામાં યોગ્ય રીતે ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે અને તારીખ

૨૫/૦૬/૨૦૧૨ ના પત્ર દ્વારા અરજદારને જાણ કરવામાં આવી છે. ત્યારબાદ, દરખાસ્તનો અસ્વીકાર તારીખ ૦૮/૦૬/૨૦૧૪ ના આદેશ દ્વારા કરવામાં આવ્યો હતો, જો કે, ઉક્ત પત્ર અરજદારને ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવ્યો ન હતો. તારીખ ૦૮/૦૬/૨૦૧૪ ના પત્ર પરથી એ સ્પષ્ટ થાય છે કે તે રાજ્ય સરકાર દ્વારા મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનને સંબોધવામાં આવ્યો છે. ત્યારબાદ, અરજદારને તારીખ ૦૫/૦૮/૨૦૧૪ ના રોજ પરિશિષ્ટ આર-૫ પાના ૬૨ પર એક વધુ પત્ર સંબોધવામાં આવ્યો હતો, જેના દ્વારા અરજદારને જાણ કરવામાં આવી છે કે તેની અરજી અને વડોદરા મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન દ્વારા મોકલવામાં આવેલી દરખાસ્ત ફગાવી દેવામાં આવી છે. તેથી, વૈધાનિક સત્તાધિકારીએ પ્રક્રિયાથી વિચલિત થઈને કાર્ય કર્યું છે. વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલએ આક્ષેપ કર્યો કે જોકે પરિશિષ્ટ આર-૧૨ પાના ૬૨ પર તારીખ ૦૫/૦૮/૨૦૧૪ નો પત્ર અરજદારને સંબોધવામાં આવ્યો હતો, પરંતુ તે મળ્યો નથી અને તારીખ ૦૬/૦૬/૨૦૨૪ નો પત્ર મળતા જ તરત જ અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી. આમ, સત્તાધિકારીએ અનુસરવાની જરૂરી પ્રક્રિયા મુજબ કાર્ય કર્યું નથી અને તેથી પણ, કમિશનરને અરજદારની અરજી પર નવેસરથી વિચાર કરવાના આદેશ આપીને અરજી મંજૂર થવી જોઈએ.

(vi). વધુમાં, સૌથી મહત્વની વાત એ છે કે, બંધારણમાં ૭૩મા અને ૭૪મા સુધારા પછી, તમામ સ્થાનિક સ્વરાજ્યની સંસ્થાઓને કાયદા દ્વારા નિર્મિત માનવામાં આવે છે. તેથી, સામાવાળા સ્થાનિક સ્વરાજ્યની સંસ્થા હોવાથી એક બંધારણીય સંસ્થા છે જે રાજ્ય સરકાર દ્વારા સંચાલિત નથી. સામાવાળા – કોર્પોરેશન કાયદાની નજરમાં બંધારણીય અસ્તિત્વ ધરાવતી હોવાથી અને રાજ્ય સરકારનો તેના પર કોઈ અંકુશ ન હોવાથી, તેમની મંજૂરી માટે દરખાસ્ત મોકલીને રાજ્યને ચિત્રમાં લાવવું એ બંધારણીય સુધારાની વિરુદ્ધ હોવાથી તેને અવગણવું જોઈએ અને તેથી અરજદારને સંબોધવામાં આવેલ છેલ્લો પત્ર તારીખ ૨૫/૦૬/૨૦૧૨ અંતિમ હોવાથી, અન્ય કોઈ દસ્તાવેજો જોવાની જરૂર નથી.

(vii). વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલએ રાજ્ય સરકારની કોઈ મંજૂરીની જરૂર નથી તેવી તેમની રજૂઆતના સમર્થનમાં ૭૪મા બંધારણીય સુધારા અને તેના હેતુ અને ઉદ્દેશ્ય પર આધાર રાખ્યો હતો. આ સુધારાનો હેતુ સ્થાનિક સ્વરાજ્યનો છે અને જો આ કિસ્સામાં મોકલવામાં આવેલી દરખાસ્તને ધ્યાનમાં લેવામાં આવે તો તે સુધારાના હેતુને નિષ્ફળ બનાવશે અને ૭૪મા સુધારાના ઉદ્દેશ્ય અને હેતુથી વિપરીત હશે.

(viii). વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલએ તેમની રજૂઆતોના સમર્થનમાં કે જી.પી.એમ.સી. એક્ટની કલમ ૭૯ હેઠળ કોર્પોરેશન (વીએમસી) એક સ્વતંત્ર સંસ્થા હોવાથી રાજ્ય સરકારને સામેલ કરવાની જરૂર નથી, આ અદાલતના **(i) હિમ્મતભાઈ ભીમજીભાઈ મેનિયા વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય (૨૦૧૩ (૦) એ.આઈ.જે.ઈ.એલ.-એચ.સી. ૨૩૭૭૩૦)** ના કેસમાં આપેલા નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો હતો. **(ii) નૂર મોહમ્મદ વિરુદ્ધ ખુર્મ પાશા (૨૦૨૨ (૯) એસ.સી.સી. ૨૩)** ના કેસમાં આપેલા નિર્ણય પર પણ એ રજૂઆત સાથે આધાર રાખવામાં આવ્યો છે કે જ્યારે જી.પી.એમ.સી. ની કલમ ૭૯ ની ભાષા સ્પષ્ટ હોય, ત્યારે સત્તાધિકારી પાસેથી એવી અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે કે તે કાર્ય તે રીતે કરે જે રીતે જરૂરી હોય અને તે રીતે નહીં જે રીતે તે ઈચ્છતા હોય.

(iii) માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના **રઘુનાથ રાય બરેજા અને અન્ય વિરુદ્ધ પંજાબ નેશનલ બેંક અને અન્ય ((૨૦૦૭) ૨ એસ.સી.સી. ૨૩૦))**ના કેસમાં આપેલા નિર્ણય પર પણ આધાર રાખવામાં આવ્યો છે કે અર્થઘટનના શાબ્દિક નિયમનો અર્થ ખરેખર એવો થાય છે કે ત્યાં કોઈ અર્થઘટન હોવું જોઈએ નહીં. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, આપણે કાયદાને તેની ભાષાને વિકૃત કર્યા વિના અથવા મરોડ્યા વિના તે જ રીતે વાંચવો જોઈએ. તેથી પણ, આ અરજી મંજૂર થવાને પાત્ર છે. વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલએ ફક્ત નંબર ૪૨ અને ૪૩ નો સંદર્ભ આપ્યો છે જેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે:

"૪૨. ગુંડ્રી વિરુદ્ધ પિન્નિગરમાં લોર્ડ કેનવર્થ દ્વારા અવલોકન કર્યા મુજબ 'વપરાયેલા શબ્દોના શાબ્દિક અર્થને શક્ય તેટલી નજીકથી વળગી રહેવું', એ એક મુખ્ય નિયમ છે જેમાંથી જો આપણે વિચલિત થઈએ તો આપણે મુશ્કેલીઓના એવા દરિયામાં ઉતરી જઈએ છીએ જેનો તાગ મેળવવો સરળ નથી."

૪૩. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, એકવાર આપણે શાબ્દિક નિયમથી વિચલિત થઈએ, પછી વૈધાનિક જોગવાઈના ગમે તેટલા અર્થઘટન કરી શકાય છે, દરેક ન્યાયમૂર્તિ પોતાની ઈચ્છા મુજબ પોતાનું અર્થઘટન કરવા માટે સ્વતંત્ર છે. આ ન્યાયિક શિસ્ત માટે વિનાશક હશે, અને લોકશાહીના મૂળભૂત સિદ્ધાંત માટે પણ કે કાયદો બનાવવાનું કામ ન્યાયમૂર્તિનું નથી કારણ કે તે લોકોના ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓનું કાર્ય છે. ભલે શાબ્દિક અર્થઘટન મુશ્કેલી અથવા અસુવિધામાં પરિણમે, તેને અનુસરવું જ જોઈએ (જુઓ જી.પી. સિંહના વૈધાનિક અર્થઘટનના સિદ્ધાંતો, ૯મી આવૃત્તિ, પાના ૪૫-૪૯). તેથી શાબ્દિક નિયમથી વિચલન માત્ર ખૂબ જ દુર્લભ કિસ્સાઓમાં જ થવું જોઈએ, અને સામાન્ય રીતે આ સંદર્ભમાં ન્યાયિક સંયમ હોવો જોઈએ."

(ix). કાયદાકીય મુદ્દો કોઈપણ તબક્કે ઉઠાવી શકાય છે અને તેના માટે કોઈ અવરોધ નથી તે પાસા પર, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલએ **રસિકચંદ્ર દેવશંકર આચાર્ય વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય (૧૯૯૪ (૦) એ.આઈ.જે.ઈ.એલ.-એચ.સી. ૨૧૦૪૩૭)** ના કેસમાં વધુ એક નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો હતો કે સ્થાનિક સરકાર એ સ્વરાજ્ય હોવાથી, રાજ્ય સરકાર દ્વારા કોઈપણ તબક્કે હસ્તક્ષેપને આ નિર્ણયમાં વખોડવામાં આવ્યો છે. વિદ્વાન વકીલએ ફરરા નંબર ૧૧ અને ૧૪ પર આધાર રાખ્યો છે જે નીચે મુજબ વંચાય છે:

"૧૧. વિવાદિત અધિનિયમનો સંદર્ભ આપતા પહેલા, બંધારણના ભાગ IX અને ભાગ IX-એ ની જોગવાઈઓનો સંદર્ભ આપવો યોગ્ય રહેશે, જે બંધારણના ૭૩મા અને ૭૪મા સુધારાના પરિણામે દાખલ કરવામાં આવ્યા હતા, કારણ કે અરજદારોના વકીલોની દલીલોનો મુખ્ય ભાર એ રહ્યો છે કે વિવાદિત અધિનિયમ ઉક્ત બે ભાગોના વિવિધ અનુચ્છેદોનું ઉલ્લંઘન કરે છે.

૧૨. XXXX

૧૩. XXXX

૧૪. શહેરી સ્થાનિક સંસ્થાઓ સંબંધિત બંધારણીય સુધારા બિલના ઉદ્દેશ્યો અને કારણોના નિવેદનમાં, અન્ય બાબતોની સાથે, એવું જણાવવામાં આવ્યું હતું કે:—

[“ઘણા રાજ્યોમાં વિવિધ વ્યક્તિઓને કારણે સ્થાનિક સંસ્થાઓ નબળી અને બિનઅસરકારક બની ગઈ છે, જેમાં નિયમિત ચૂંટણીઓ યોજવામાં નિષ્ફળતા, લાંબા સમય સુધી મોકૂફી અને સત્તાઓ અને કાર્યોનું અપૂરતું હસ્તાંતરણ શામેલ છે. પરિણામે, શહેરી સ્થાનિક સંસ્થાઓ સ્વરાજ્યના જીવંત લોકશાહી એકમો તરીકે અસરકારક રીતે કાર્ય કરી શકતી નથી.

[૨. આ ઉણપોને ધ્યાનમાં રાખીને, શહેરી સ્થાનિક સંસ્થાઓને લગતી જોગવાઈઓ બંધારણમાં સમાવિષ્ટ કરવી જરૂરી માનવામાં આવે છે, ખાસ કરીને નીચેની બાબતો માટે

[(i) રાજ્ય સરકાર અને શહેરી સ્થાનિક સંસ્થાઓ વચ્ચેના સંબંધોને નીચેની બાબતોના સંદર્ભમાં વધુ મજબૂત પાયા પર મૂકવા

[(એ) કાર્યો અને કરવેરાની સત્તાઓ; અને]

[(બી) મહેસૂલ વહેંચણીની વ્યવસ્થા;]

[(ii) ચૂંટણીઓનું નિયમિત સંચાલન સુનિશ્ચિત કરવું;]

[(iii) મોકૂફી ના કિસ્સામાં સમયસર ચૂંટણીઓ સુનિશ્ચિત કરવી;
અને]

[(iv) અનુસૂચિત જાતિ, અનુસૂચિત જનજાતિ અને મહિલાઓ
જેવા નબળા વર્ગો માટે પૂરતું પ્રતિનિધિત્વ પૂરું પાડવું."]

(x). કિશનસિંગ તોમર વિરુદ્ધ અમદાવાદ શહેર મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન અને અન્ય ના કેસમાં, સિવિલ એપિલકેશન નં. ૫૭૫૬/૨૦૦૫, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતની બંધારણીય બેંચના નિર્ણય પર પણ આધાર રાખ્યો હતો, જેમાં રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે સ્વરાજ્યના ધ્યેય અને ઉદ્દેશ્યને સુરક્ષિત રાખવો જરૂરી છે અને રાજ્ય સરકારના હસ્તક્ષેપ દ્વારા તેમને અપૂરતા બનવા દેવા જોઈએ નહીં. વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલએ રજૂઆત કરી કે જોકે નિર્ણય યોજનારી ચૂંટણીનો સંદર્ભ આપે છે, તેમ છતાં નિર્ધારિત સિદ્ધાંતને ધ્યાનમાં લેવો જરૂરી છે.

(xi). અરજદાર પાસે વિવાદિત પ્લોટના કબજાના પાસા પર, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલએ રજૂઆત કરી કે તે સાચું છે કે કોઈ આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો ન

હતો અને અરજદારને જાણ કરવામાં આવી ન હતી, તેમ છતાં, એકવાર કોર્પોરેશન દ્વારા નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હોય, જે એક સ્વતંત્ર સ્વરાજ્ય છે, માત્ર કોઈ વહીવટી આદેશ પસાર ન કરવાથી ઠરાવ બિનઅસરકારક બનશે નહીં. જો અરજદાર દ્વારા રાખવામાં આવેલ કબજો વ્યાજબીપણું અને સંભવિતતાના પાસા પર ધ્યાનમાં લેવામાં આવે, તો એવું માની શકાય કે ૧૨ વર્ષ સુધી વડોદરા મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનએ કંઈ કર્યું નથી, એક પણ પત્ર લખ્યો નથી અને સીધો વર્ષ ૨૦૨૪ માં આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલએ રજૂઆત કરી કે આ કાર્યવાહી અરજદાર પશ્ચિમ બંગાળ મતવિસ્તારના સભ્ય તરીકે ચૂંટાયા હોવાને કારણે છે અને તેથી, અરજી મંજૂર થવી જોઈએ.

૫. છેલ્લે, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલએ રજૂઆત કરી કે અરજદાર દેશના જાગૃત નાગરિક હોવાથી અને આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે ક્રિકેટના ક્ષેત્રમાં દેશનું પ્રતિનિધિત્વ કરી ચૂક્યા હોવાથી, તેઓ વિવાદિત પ્લોટની વર્તમાન બજાર કિંમત ચૂકવવા તૈયાર છે અને તેથી, આજની તારીખે વાજબી બજાર કિંમત પર વિચારણાની ચુકવણી પર તેમની અરજી પર નવેસરથી વિચાર કરી શકાય છે. તેથી, વડોદરા મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનને આજની તારીખની વાજબી બજાર કિંમતની ચુકવણી પર અરજદારની અરજી પર નવેસરથી વિચાર કરવાનો નિર્દેશ આપીને આ અરજી પર વિચાર કરી શકાય છે.

૬. અરજીનો સખત વિરોધ કરતા, સામાવાળા – કોર્પોરેશન વતી વિદ્વાન વકીલ શ્રી મૌલિક નાણાવટીએ નીચે મુજબ રજૂઆત કરી:–

(i) કોઈપણ વ્યક્તિને સરકારી જમીન કે કોર્પોરેશનની જમીન માંગવાનો મૂળભૂત અધિકાર નથી. એકમાત્ર અધિકાર વિનંતી કરવાનો છે અને એવો કોઈ અધિકાર નથી કે વિનંતી પર હકારાત્મક વિચારણા થવી જ જોઈએ.

(ii) વિનંતી પર વિશેષ અધિકાર વડોદરા મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનના સત્તાધિકારીને પણ આપવામાં આવ્યો છે, જોકે, અરજદાર તે લોકોના વર્ગની શ્રેણીમાં આવતા નથી જેમને વિશેષ અધિકાર આપવા માટે ગણી શકાય.

(iii) આ સંદર્ભમાં, જો હકીકતો ફરીથી તપાસવામાં આવે તો અરજદારે બજાર કિંમતની ચુકવણી પર રહેઠાણ માટે જમીન માંગી હતી. તેમની અરજી તારીખ ૦૩/૦૩/૨૦૧૨ ના રોજ પાના ૪૯ પર છે. અરજી પરથી એ સ્પષ્ટ થાય છે કે અરજદાર તેમના રહેઠાણના હેતુ માટે ૯૭૮ ચોરસ મીટરનો અડીને આવેલો વિવાદિત પ્લોટ માંગી રહ્યા છે. સુરક્ષાનું કારણ આપવામાં આવ્યું છે અને તેમણે

ઉક્ત વિવાદિત પ્લોટની ફાળવણી માટેના નિયમો અને શરતો અને નિયમોનું પાલન કરવાની તૈયારી દર્શાવી છે. તદનુસાર, મૂલ્યાંકન કરવાની ક્વાચત હાથ ધરવામાં આવી હતી અને મૂલ્યાંકન અહેવાલ પરિશિષ્ટ આર-૨ પાના ૧૫ પર છે.

(iv) મૂલ્યાંકન થયા પછી, મામલો વડોદરા મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનની સ્થાયી સમિતિ સમક્ષ મૂકવામાં આવ્યો હતો અને સ્થાયી સમિતિમાં, તારીખ ૩૦/૦૩/૨૦૧૨ નો ઠરાવ (પરિશિષ્ટ આર-૩ પાના ૫૧) પસાર કરવામાં આવ્યો હતો જેમાં જણાવાયું હતું કે વિવાદિત જમીન હરાજી વિના અરજદારને આપવાની દરખાસ્ત હોવાથી, રાજ્ય સરકારની મંજૂરી આવશ્યક હતી અને તે મુજબ, આ એજન્ડા સામાન્ય સભામાં મૂકવાનો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો. તદનુસાર, તારીખ ૦૮/૦૬/૨૦૧૨ ની સામાન્ય સભામાં (પરિશિષ્ટ આર/૪ પાના ૫૨), મામલો કમિશનરને મોકલવામાં આવ્યો હતો અને બદલામાં કમિશનરે વિવાદિત પ્લોટની ફાળવણી જાહેર હરાજી વિના અરજદારને કરવાની હોવાના આધારે રાજ્ય સરકારને દરખાસ્ત મોકલવાનો સભાન નિર્ણય લીધો હતો. તારીખ ૦૫/૦૧/૨૦૧૩ ના પાના ૫૫ પરના પત્રના લખાણ પરથી એ સ્પષ્ટ થાય છે કે ઉક્ત પત્ર મૂલ્યાંકન મુજબ ચુકવણી દ્વારા દરખાસ્ત સ્વીકારવાની તૈયારી મોકલવાનો સંદર્ભ આપે છે. પત્રમાં વધુમાં જણાવાયું છે કે

એકવાર કોર્પોરેશનને મંજૂરી મળી જશે, તે અરજદારને મોકલવામાં આવશે. આમ, અરજદાર વર્ષ ૨૦૧૨ થી જાણતા હતા કે તેમની દરખાસ્ત રાજ્ય સરકારની મંજૂરી માટે મોકલવામાં આવી હતી. કારણ કે દરખાસ્ત રાજ્ય સરકારને તેની મંજૂરી આપવા માટે અથવા અન્યથા, હરાજની પ્રક્રિયા અનુસરવાની ન હોવાના આધારે મોકલવામાં આવી હતી, તેથી જી.પી.એમ.સી. એક્ટની કલમ ૭૯ નો સંદર્ભ કોઈ અર્થ રાખતો નથી.

૭. વિદ્વાન વકીલ શ્રી નાણાવટીએ તારીખ ૨૫/૦૬/૨૦૧૨, ૩૦/૧૧/૨૦૧૨ અને ૦૭/૦૧/૨૦૧૩ (પાના ૫૩, ૫૪ અને ૫૫) ના પત્રો વાંચ્યા કે અરજદારને જાણ કરવામાં આવી હતી કે વિવાદિત પ્લોટને હરાજમાં ન મૂકવાને કારણે, કોર્પોરેશને રાજ્ય સરકારની મંજૂરી મેળવવાનું નક્કી કર્યું હતું. આ પાસું પરિશિષ્ટ આર/૭ પાના ૫૬ પર અરજદાર પાસેથી મળેલા તારીખ ૩૦/૦૫/૨૦૧૩ ના પત્ર પરથી વધુ સ્પષ્ટ થાય છે. જો અરજદારનો પત્ર વાંચવામાં આવે, તો એ સ્પષ્ટ થાય છે કે અરજદારે ઉલ્લેખ કર્યો છે કે તેઓ કરાચેલા મૂલ્યાંકન મુજબ રકમ ચૂકવવા તૈયાર છે અને હરાજ વિના પ્લોટની ફાળવણી માટે, તેમણે આગળની કાર્યવાહી માટે વિનંતી કરી હતી. તેથી, કલમ ૭૯ નો કરવામાં આવેલ સંદર્ભ કોઈ પ્રાસંગિકતા ધરાવતો નથી અને તેને અવગણી શકાય છે.

૮. આમ, અરજદાર જાણતા હોવા છતાં કે મિલકત માત્ર ફાળવણી માટે સૂચિત હતી અને જેના માટે રાજ્ય સરકાર પાસેથી મંજૂરી માંગવામાં આવી હતી, અરજદારે કોઈપણ આદેશ પસાર થયા વિના વિવાદિત પ્લોટ પર અતિક્રમણ કર્યું હતું. વિદ્વાન વકીલએ પાના ૫૬ પર અરજદારના પત્ર પર ભારે આધાર રાખ્યો હતો કે સમય ત્યાં જ અટકી જાય છે અને તેથી એકવાર તારીખ ૩૦/૦૫/૨૦૧૩ ના પત્ર હેઠળ સમય અટકી ગયો હોય, તો કોઈપણ આદેશ પસાર કર્યા વિના કબજો રાખવાની પછીની કાર્યવાહી પ્રતિકૂળ ગણવી જોઈએ. આમ, જ્યારે અરજદારે કોઈપણ આદેશ વિના વિવાદિત પ્લોટનો કબજો મેળવ્યો છે, ત્યારે તે અતિક્રમણ સમાન છે.

૯. જો અરજદારની દલીલ સ્વીકારવામાં આવે કે મૌખિક કબજો આપવામાં આવ્યો હતો, તો પણ તે વિવાદિત પ્લોટ પર કોઈ અધિકાર આપશે નહીં કારણ કે સામાવાળા વૈધાનિક સત્તાધિકારી હોવાથી તેની પાસે મૌખિક વ્યવસ્થા દ્વારા કબજો આપવાની કોઈ સત્તા નથી અને તેથી, આ બીજું કંઈ નહીં પણ અતિક્રમણ છે અને અતિક્રમણ દૂર કરવું જરૂરી છે.

૧૦. વધુમાં, આ કિસ્સામાં, એવી કોઈ દલીલ નથી કે અરજદાર વિવાદિત જમીનના કબજામાં નથી અને લાંબા સમયનો કબજો મિલકત પર કોઈ અધિકાર બનાવશે નહીં. વધુમાં, અરજદારની સદ્ભાવના ની કસોટી કરવાની જરૂર છે કારણ કે આજ દિન સુધી કોર્પોરેશનને વિવાદિત પ્લોટ માટે એક રૂપિયો પણ ચૂકવવામાં આવ્યો નથી. અરજદારની ચુકવણી કરવાની તૈયારીની રજૂઆત સ્વીકાર્ય નથી કારણ કે અરજદારની તરફેણમાં જમીન આપવાનો કોઈ આદેશ ન હોવાથી, વિવાદિત જમીન કોર્પોરેશનની હોવાથી, તેને કાયદાની જોગવાઈઓ હેઠળ નિર્ધારિત પ્રક્રિયા મુજબ વેચવાની રહે છે અને તેથી, હવે હરાજી યોજવામાં આવશે અને અરજદાર હરાજીમાં ભાગ લઈ શકે છે, જો તેઓ ઈચ્છતા હોય તો. વધુમાં વધુ, જો તેમની ઓફર હરાજીની બોલી સાથે મેળ ખાતી હોય તો અરજદારને પ્રાધાન્ય આપી શકાય છે.

૧૧. વિદ્વાન વકીલ શ્રી નાણાવટીએ વધુમાં રજૂઆત કરી કે વિવાદિત પ્લોટનું ક્ષેત્રફળ ૯૭૮ ચોરસ મીટર છે જે જમીનનો નાનો ટુકડો નથી. વધુમાં, અરજદાર દ્વારા કમ્પાઉન્ડ વોલનું બાંધકામ એ ગેરકાયદેસર કાર્યવાહી છે અને તેઓ આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે દેશનું પ્રતિનિધિત્વ કરતા શિક્ષિત વ્યક્તિ હોવાથી તેમની પાસેથી દેશના કાયદાનું પાલન કરનારા નાગરિક હોવાની અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે. અરજદાર આંતરરાષ્ટ્રીય ખ્યાતિપ્રાપ્ત વ્યક્તિની શ્રેણીમાં આવતા

હોવાથી અને ઘણા લોકો તેમને આદર્શ માનતા હોવાથી, તેમની પાસેથી આ દેશના કાયદાઓ પ્રત્યે વધુ સભાન હોવાની અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે. સુરક્ષાના આધારે તેમના દ્વારા કરવામાં આવેલી કોઈપણ ગેરકાયદેસરતા સહન કરી શકાય નહીં.

૧૨. વધુમાં, સુરક્ષાની રજૂઆત પાયાવિહોણી છે કારણ કે આજ દિન સુધી તેમને સુરક્ષા પૂરી પાડવા માટે રાજ્ય સરકાર સમક્ષ એક પણ અરજી કરવામાં આવી નથી. વધુમાં, તેઓ સંપૂર્ણ કાયદો અને વ્યવસ્થાની સ્થિતિ ધરાવતા રાજ્યમાં રહે છે અને તેથી પણ તેમના આક્ષેપો સાચા નથી. વધુમાં, એ અવગણી શકાય નહીં કે અરજદાર જનતાના ચૂંટાયેલા સભ્ય છે અને સંસદમાં દેશનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે. જો તેમને કાયદાનું ઉલ્લંઘન કરવાની પરવાનગી આપવામાં આવે, તો તે આ દેશની અન્ય દેશો તેમજ નાગરિકો પર ખૂબ જ ખોટી છાપ પાડશે.

૧૩. તેમની રજૂઆતોના સમર્થનમાં, વિદ્વાન વકીલએ નીચેના નિર્ણયો પર આધાર રાખ્યો હતો:

(i) સુઝુકી પારસમપુરિયા સુટીંગ્સ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ વિરુદ્ધ મહેન્દ્રના ઓફિશિયલ લિક્વિડેટર (૨૦૧૮ (૧૦) એસ.સી.સી. ૭૦૭) એ રજૂઆત કરવા માટે કે પક્ષકાર વિવિધ તબક્કે અલગ સ્ટેન્ડ લઈ શકે નહીં.

"૧૨. એક પક્ષકાર અલગ અલગ સમયે અલગ સ્ટેન્ડ લઈ શકે છે પરંતુ એક જ કેસમાં વિરોધાભાસી સ્ટેન્ડ લઈ શકતો નથી. પક્ષકારને સમાન હકીકતો પર સ્વીકારવાની અને નકારવાની અને અસંગત બદલાતા સ્ટેન્ડ લેવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં. એક જ કેસમાં અસંગત સ્ટેન્ડની અસ્વીકાર્યતા અમરસિંહ વિરુદ્ધ ભારત સંઘ, (૨૦૧૧) ૭ એસ.સી.સી. ૬૯ માં ધ્યાનમાં લેવામાં આવી હતી, જેમાં નીચે મુજબ અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું:

"૫૦. આ અદાલત સ્પષ્ટ કરવા માંગે છે કે કાયદાકીય કાર્યવાહી એ ચેસની રમત નથી. પક્ષકાર જે અદાલતમાં આવે છે અને તેની રિટ હકુમતનો ઉપયોગ કરે છે તેણે સ્વચ્છ હાથો સાથે આવવું જોઈએ. તે બહાનાબાજી કરી શકતો નથી અને અસંગત સ્થાનો લઈ શકતો નથી."

(ii) ભારત સંઘ વિરુદ્ધ એન. મુરુગેસન (૨૦૧૮ (૧૦) એસ.સી.સી. ૭૦૭) પક્ષકારને સ્વીકારવાની અને નકારવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં જે અરજદાર કરી રહ્યા છે.

"એપ્રોબેટ અને રીપ્રોબેટ:

૨૬. આ શબ્દસમૂહો સ્કોટના કાયદામાંથી લેવામાં આવ્યા છે. તેનો અર્થ માત્ર એવો થાય છે કે કોઈપણ પક્ષકારને એક જ વસ્તુ સ્વીકારવાની અને નકારવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં, અને આમ કોઈ ગરમ અને ઠંડુ બંને ફૂંકી શકે નહીં. ચૂંટણીના સિદ્ધાંત પાછળનો સિદ્ધાંત સ્વીકારવાની અને નકારવાની વિભાવનામાં અંતર્નિહિત છે. ફરીથી, તે સામાન્ય કાયદાના પરિઘ હેઠળ આવતો સમાનતાનો સિદ્ધાંત છે. તેથી, જે જાણે છે કે જો તે કોઈ દસ્તાવેજ સામે વાંધો ઉઠાવશે, તો તેને જે લાભ જોઈએ છે તે મળશે નહીં, તેને ફળોનો આનંદ માણતી વખતે તેમ કરવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં. બાકીનાનો અસ્વીકાર કરતી વખતે કોઈ એક ભાગનો લાભ લઈ શકે નહીં. કોઈ વ્યક્તિને દસ્તાવેજ પર પ્રશ્ન ઉઠાવતી વખતે તેનો લાભ લેવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં. આવા પક્ષકારે કાં તો વ્યવહારની પુષ્ટિ કરવી પડે અથવા તેને નકારવો પડે. આ સિદ્ધાંત સામાન્ય કાયદાના સિદ્ધાંત તરીકે વધુ જોરથી લાગુ થવો જોઈએ, જો આવો પક્ષકાર ખરેખર એક ભાગનો સંપૂર્ણ આનંદ માણે અને ઉક્ત આનંદ પૂર્ણ થવાની નજીક હોય, ત્યારબાદ બીજા ભાગ પર પ્રશ્ન ઉઠાવે. આ સિદ્ધાંતમાં ન્યાયી રમતનું તત્વ રહેલું છે. તે પક્ષકારના વર્તનને

લગતો એસ્ટોપલનો એક પ્રકાર પણ છે. અમે પક્ષકારના વર્તન અંગેના કોન્ટ્રાક્ટ એક્ટની જોગવાઈઓ અને તેની સ્વીકૃતિ દ્વારા બિનશરતી ઓફરની પુષ્ટિ કરતી વખતે તેના જ્ઞાનની ધારણા અંગે પહેલેથી જ ચર્ચા કરી છે.

૧૪. શ્રી નાણાવટીએ ક્રિમિનલ અપીલ નંબર ૩૫૨૮/૨૦૨૫ પર પણ આધાર રાખ્યો હતો કે જો અરજદાર સેલિબ્રિટી હોય, તો તેમની પાસેથી વધુ કાયદાનું પાલન કરનારા નાગરિક હોવાની અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે. આ કિસ્સામાં, અરજદાર મિલકત પર અતિક્રમણ કરવાની તેમની કાર્યવાહીથી વાકેફ હતા અને તેમની તરફેણમાં કોઈ આદેશ ન હોવા છતાં, અરજદારે કાયદો હાથમાં લઈને કાર્ય કર્યું હતું અને તેથી, અરજી ખર્ચ સાથે નિકાલ થવી જોઈએ.

૧૫. રજૂઆતો, રેકૉર્ડ પરના દસ્તાવેજો અને જે નિર્ણયો પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે તેને ધ્યાનમાં લીધા છે. મુખ્યત્વે, આ અરજીમાં પડકાર વડોદરા મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનના મ્યુનિસિપલ કમિશનર દ્વારા પસાર કરાયેલા તારીખ ૦૬/૦૬/૨૦૨૪ ના આદેશ સામે છે, જેમાં અરજદારને વિવાદિત પ્લોટ પરથી અતિક્રમણ દૂર કરવા માટે જાણ કરવામાં આવી છે. તારીખ ૦૬/૦૬/૨૦૨૪ ના આદેશમાં રાજ્ય સરકાર દ્વારા તારીખ ૦૮/૦૬/૨૦૧૪ ના આદેશ હેઠળ

અરજદારની અરજી નામંજૂર કરવાનો પણ સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો છે અને તે મુજબ, આ અરજીમાં તારીખ ૦૯/૦૬/૨૦૧૪ ના આદેશને પણ પડકારવામાં આવ્યો છે. જો તારીખ ૦૯/૦૬/૨૦૧૪ નો આદેશ તપાસવામાં આવે, તો તે સ્પષ્ટ થાય છે કે ઉક્ત આદેશ દ્વારા, રાજ્ય સરકારે અરજદારને જાણ કરી છે કે ટી.પી. સ્કીમ નંબર ૨૨, ફાઈનલ પ્લોટ નંબર ૯૦, ક્ષેત્રફળ ૯૭૮ ચોરસ મીટરની કોર્પોરેશનની માલિકીની જમીન હરાજીમાં મૂક્યા વિના ફાળવવાની તેમની વિનંતી નામંજૂર કરવામાં આવી છે.

૧૬. ઉપરોક્ત સંદર્ભમાં, જો અરજી સાથે જોડાયેલા દસ્તાવેજો તપાસવામાં આવે, તો તે સ્પષ્ટ થાય છે કે મૂળ અરજદારે ટી.પી. નંબર ૨૨ ફાઈનલ પ્લોટ નંબર ૯૦ માં આવેલી ૯૭૮ ચોરસ મીટર જમીનની ફાળવણીની વિનંતી કરતી અરજી કરી હતી. અરજી પર, બજાર કિંમત નક્કી કરવાનો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો અને ત્યારબાદ હરાજીની પ્રક્રિયા અનુસર્યા વિના અરજદારને ફાળવવાની દરખાસ્ત સામાવાળા કોર્પોરેશન દ્વારા ધ્યાનમાં લેવામાં આવી હતી. માંગવામાં આવેલા મૂલ્યાંકનના જવાબમાં, વિવાદિત પ્લોટની કિંમત પ્રતિ ચોરસ મીટર રૂપિયા ૫૭,૨૭૦/- નક્કી કરવામાં આવી હતી. તદનુસાર, તારીખ ૩૦/૦૩/૨૦૧૨ ના રોજ સ્થાયી સમિતિમાં વડોદરા મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન દ્વારા ઠરાવ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો અને મામલો વડોદરા મ્યુનિસિપલ

કોર્પોરેશનની સામાન્ય સભામાં મોકલવામાં આવ્યો હતો. તારીખ ૦૮/૦૬/૨૦૧૨ ના રોજ યોજાયેલી સામાન્ય સભામાં, મામલો મ્યુનિસિપલ કમિશનરને મોકલવાનો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો કારણ કે આવી સત્તાઓ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનના મ્યુનિસિપલ કમિશનરને સોંપવામાં આવી છે. જેના અનુસંધાનમાં વડોદરા મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનના મ્યુનિસિપલ કમિશનરે મામલો રાજ્ય સરકારને તેમના અભિપ્રાય માટે મોકલ્યો હતો. આ હકીકતો અરજદારના ધ્યાને લાવવા માટે તારીખ ૨૫/૦૬/૨૦૧૨ નો પત્ર મોકલવામાં આવ્યો હતો. જો ઉક્ત તારીખ ૨૫/૦૬/૨૦૧૨ ના પત્રનું ઝીણવટભર્યું વાંચન કરવામાં આવે, તો તે પ્લોટ અને તેની પ્રતિ ચોરસ મીટર કિંમત માટે કોર્પોરેશનના તારીખ ૩૦/૦૩/૨૦૧૨ અને તારીખ ૦૮/૦૬/૨૦૧૨ ના અગાઉના ઠરાવોનો સંદર્ભ આપે છે. પત્રમાં વધુમાં જણાવાયું છે કે ફાળવણી પ્લોટને હરાજીમાં મૂક્યા વિના આપવાની દરખાસ્ત છે, તેથી રાજ્ય સરકાર પાસેથી મંજૂરી માંગવામાં આવી છે અને જો મંજૂરી આપવામાં આવશે, તો આગળની પ્રક્રિયા શરૂ કરવામાં આવશે. તારીખ ૨૫/૦૬/૨૦૧૨ નો આ પત્ર અરજદારના તારીખ ૦૩/૦૩/૨૦૧૨ ના પત્રના જવાબમાં હતો. ત્યારબાદ, મ્યુનિસિપલ કમિશનર દ્વારા મોકલવામાં આવેલી દરખાસ્ત પર રાજ્યના સત્તાધિકારીઓ પાસેથી પ્રતિસાદ મેળવવાના પ્રયત્નો કરવામાં આવ્યા હતા. તારીખ ૨૫/૦૬/૨૦૧૨ ના પત્ર પછી, અરજદાર દ્વારા વધુ એક પત્ર તારીખ ૩૦/૦૫/૨૦૧૩ ના રોજ સંબોધવામાં આવ્યો હતો જેમાં જણાવાયું હતું કે તેઓ કોર્પોરેશનના પ્રતિસાદની રાહ જોઈ રહ્યા

છે અને કરવામાં આવેલા મૂલ્યાંકન મુજબ નક્કી કરેલી કિંમત ચૂકવવા તૈયાર છે અને એકવાર પ્રતિસાદ મળી જાય પછી, તેઓ પ્લોટ નંબર ૯૦ નો કબજો મેળવવા માટે જરૂરી કાર્યવાહી કરશે. અરજદારના તારીખ ૩૦/૦૫/૨૦૧૩ ના પત્ર પછી, સામાવાળા – કોર્પોરેશન દ્વારા પ્લોટ ફાળવવાનો કોઈ આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો ન હતો.

૧૭. તેનાથી વિપરીત, ત્યારબાદ, રાજ્ય સરકાર તરફથી વડોદરા મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનના મ્યુનિસિપલ કમિશનરને તારીખ ૦૯/૦૬/૨૦૧૪ નો પત્ર મળ્યો હતો જેમાં અરજદારની અરજી નામંજૂર કરવામાં આવી હતી. તેથી, અરજદારને વિવાદિત પ્લોટ પર કબજો કરવાનો કોઈ અધિકાર ન હતો, તેથી કોર્પોરેશનની રજૂઆત કે અરજદારે વિવાદિત જમીન પર અતિક્રમણ કર્યું છે, તે આ અદાલતના મતે સાચી છે. આ અદાલત એવું પણ કહે છે કારણ કે ચુકવણી કર્યા વિના અથવા અરજદારની તરફેણમાં ફાળવણીના કોઈ આદેશ વિના, અરજદાર દ્વારા વિવાદિત જમીન પર કબજો કરવો અયોગ્ય ગણાશે અને આ કાર્યવાહી કમ્પાઉન્ડ વોલ બનાવીને અતિક્રમણ સમાન ગણાશે. આ પાસું અરજદારના તારીખ ૩૦/૦૫/૨૦૧૩ ના પત્ર પરથી વધુ સ્પષ્ટ થાય છે જે કોર્પોરેશનના પત્રનો સંદર્ભ આપે છે જ્યાં તેમને જાણ કરવામાં આવી છે કે મામલો રાજ્ય સરકારની મંજૂરી માટે મોકલવામાં આવ્યો છે. વધુમાં, તારીખ ૩૦/૦૫/૨૦૧૩ ના પત્ર

હેઠળ, અરજદારે પોતે ચુકવણી માટે પૂછ્યું હતું અને કબજો મેળવવા માટે વધુ સૂચનાઓ પણ માંગી હતી. તેથી, જ્યાં સુધી અરજદારને ચુકવણી કરવા માટેનો આદેશ ન આપવામાં આવે અથવા ફાળવણી મંજૂર કરવામાં ન આવે, ત્યાં સુધી તેમને વિવાદિત પ્લોટના માલિક કહી શકાય નહીં અને તેથી પણ, અતિક્રમણનો આક્ષેપ, આ અદાલતના મતે સાચો છે. વધુમાં, અરજદાર દ્વારા વિવાદિત પ્લોટના તેમના કબજા અંગે કોઈ નકાર નથી. તે બાબતે, લાંબા સમયનો કબજો અથવા આ તબક્કે ચુકવણી કરવાની તૈયારી, અરજદારને વિવાદિત જમીન પર કોઈ અધિકાર આપશે નહીં. આમ, આ ગેરકાયદેસરતાને આ અદાલતના મતે ચાલુ રાખવાની પરવાનગી આપવી જોઈએ નહીં. તેથી, જ્યારે અરજદાર વિવાદિત પ્લોટના અતિક્રમણકર્તા જણાય છે, ત્યારે સામાવાળા કોર્પોરેશન પાસેથી કાયદા મુજબ કડક કાર્યવાહીની અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે. આ તબક્કે એવી રજૂઆત કે અરજદારને સદ્ભાવના ધરાવતા ખરીદનાર તરીકે ગણી શકાય કારણ કે તેઓ આજની તારીખે લાગુ પડતા બજાર ભાવે પ્લોટ ખરીદવા તૈયાર છે તે સ્વીકાર્ય નથી કારણ કે આ અદાલતના મતે તે ભારતીય બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળની અરજીમાં અતિક્રમણને નિયમિત કરવા સમાન ગણાશે. અરજદાર ચુકવણી કરવાના તેમના પ્રયત્નોને ન્યાયી ઠેરવતો એક પણ પત્ર રેકૉર્ડ પર મૂકી શક્યા નથી. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, અરજદારે તેના પર કોઈ અધિકાર ન હોવા છતાં વિવાદિત પ્લોટનો આનંદ માણ્યો હતો.

૧૮. આ તબક્કે, આ અદાલત તે રજૂઆત પર વિચાર કરવા માંગે છે કે અરજદાર આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે દેશનું પ્રતિનિધિત્વ કરી ચૂક્યા હોવાથી અને સંસદના ચૂંટાયેલા સભ્ય હોવાથી આ દેશના કાયદાઓ પ્રત્યે કેટલીક વધારાની જવાબદારીઓ અને કર્તવ્યો ધરાવે છે. આ સંદર્ભમાં, આ અદાલત ક્રિમિનલ અપીલ નંબર ૩૫૨૮/૨૦૨૫ માં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય પર આધાર રાખવા માંગે છે જેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે સેલિબ્રિટી સામાજિક રોલ મોડેલ તરીકે સેવા આપે છે અને તેમની જવાબદારી ઓછી નહીં પણ વધુ હોય છે. સેલિબ્રિટીઓ તેમની ખ્યાતિ અને જાહેર હાજરીને કારણે જાહેર વર્તન અને સામાજિક મૂલ્યો પર નોંધપાત્ર પ્રભાવ પાડે છે, કાયદાનું પાલન ન કરવા છતાં આવી વ્યક્તિઓ પ્રત્યે ઉદારતા દાખવવી એ સમાજને ખોટો સંદેશ આપે છે અને ન્યાયિક પ્રણાલીમાં જાહેર વિશ્વાસને નબળો પાડે છે. તેથી, આ અદાલતના મતે અરજદારને વિવાદિત પ્લોટના કબજામાં રહેવાની પરવાનગી આપી શકાય નહીં જે તેમણે પચાવી પાડ્યો છે.

૧૯. તેની સામે, જો અરજદારના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા જે નિર્ણય પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે તેને ધ્યાનમાં લેવામાં આવે, તો *હિમ્મતભાઈ ભીમજીભાઈ મેનિયા* ના કેસમાં એ જોવામાં આવ્યું છે કે તે જી.પી.એમ.સી. એક્ટની કલમ

૭૯ હેઠળના આદેશના સંદર્ભમાં છે જેમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે જો મિલકત કોર્પોરેશનમાં નિહિત હોય તો કલમ ૭૯ નો કોઈ ઉપયોગ નથી અને એકવાર મિલકત મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનમાં નિહિત થઈ જાય પછી રાજ્ય સરકારની કોઈ ભૂમિકા હોતી નથી. તેવી જ રીતે, આ અદાલતના **રસિકચંદ્ર દેવશંકર આચાર્ય** ના કેસમાં આપેલા નિર્ણયમાં સિદ્ધાંત ઠરાવવામાં આવ્યો છે, જેમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે ૩૪મા બંધારણીય સુધારા પછી, મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન સ્વરાજ્ય હોવાથી, તેના નિર્ણયમાં રાજ્યની કોઈ ભૂમિકા નથી. આ કિસ્સામાં, અગાઉ ધ્યાનમાં લીધા મુજબ, દરખાસ્ત જી.પી.એમ.સી. એક્ટની કલમ ૭૯ નો સંદર્ભ આપતી નથી અને તે વિવાદિત પ્લોટની હરાજી દ્વારા ફાળવણીની નિયમિત પ્રક્રિયામાંથી વિચલન કરવાના કારણે મોકલવામાં આવી હતી અને તેથી, આ અદાલતના મતે સામાવાળા વતી કરવામાં આવેલી રજૂઆત કે કલમ ૭૯ ની કોઈ ભૂમિકા નથી તે સ્વીકારવામાં આવે છે. **નૂર મોહમ્મદ** ના કેસના નિર્ણયના સંદર્ભમાં પણ એવું જ છે જેમાં નેગોશિયેબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની જોગવાઈ હેઠળ અપનાવવાની પ્રક્રિયાના સંદર્ભમાં મુદ્દો હતો અને તે આ અદાલતના મતે આ કેસની હકીકતોમાં લાગુ પડશે નહીં.

૨૦. તેવી જ રીતે **રઘુનાથ રાય બરેજા અને અન્ય** ના કેસમાં જ્યાં મુદ્દો કાયદાના અર્થઘટનના સંબંધમાં હતો અને તેથી, એવી રજૂઆત કે કલમ ૭૯ નું સાદું

વાંચન કમિશનરને રાજ્યને સંદર્ભ કરવાની પરવાનગી આપતું નથી, તે આ અદાલતના મતે આ કેસની હકીકતોમાં લાગુ પડશે નહીં કારણ કે વારંવાર કહેવા છતાં, આ અદાલતના મતે, સંદર્ભ વિવાદિત જમીનની અરજદારને ફાળવણી માટે અનુસરવાની પ્રક્રિયા ન હોવાના સંદર્ભમાં કરવામાં આવ્યો હતો અને અન્યથા નહીં. તેથી, અરજી ફગાવી દેવાને પાત્ર છે અને તે આથી ફગાવી દેવામાં આવે છે.

૨૧. અરજદાર પર ખર્ચ લાદવાની રજૂઆત પર, અગાઉ અવલોકન કર્યા મુજબ અરજદાર સમાજ પ્રત્યે વધુ જવાબદારીઓ ધરાવે છે, જો કે, એ નોંધવામાં આવ્યું છે કે રાજ્ય સરકારે તારીખ ૦૮/૦૬/૨૦૧૪ ના રોજ વડોદરા મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનના કમિશનરને વિવાદિત પ્લોટની ફાળવણીની દરખાસ્ત નામંજૂર કરવા અંગે જાણ કરી હતી અને વિવાદિત પ્લોટ પર અરજદારનો કબજો હોવાની જાણકારી હોવા છતાં, કોર્પોરેશન દ્વારા કોઈ કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવી ન હતી અને તેથી, ખર્ચની ચુકવણીની વિનંતી ફગાવી દેવામાં આવે છે.

૨૨. ઉપરોક્ત કારણોને ધ્યાનમાં રાખીને, આ અરજી ફગાવી દેવામાં આવે છે. રૂલ ડિસ્ચાર્જ કરવામાં આવે છે. કોઈ ખર્ચ નહીં.

(મૌના એમ. ભટ્ટ, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.